

Information från överförmyndarnämnden

Information från överförmyndarnämnden om vård av rätt i dödsbo med mera, enligt föräldrabalken 15 kap.

Vård av rätt i dödsbo enligt föräldrabalken 15 kap.

Vad som sägs i denna information gäller dig som är god man eller förvaltare. Informationen gäller även dig som är förmyndare för ett barn under 18 år. Begreppet *ställföreträdare* används som samlingsnamn för alla tre kategorier.

Om den enskilde (en huvudman eller ett omyndigt barn) har del i ett dödsbo ska du som är ställföreträdare bevaka dennes rätt och intressen i boet. Din uppgift är att se till så att den enskilde får det arv hen ska ha enligt bouppteckningen. Regelverket innebär att en arvskifteshandling alltid bör upprättas när en av dödsbodelägarna har ställföreträdare. Om den enskilde är ensam dödsbodelägare krävs dock inget arvskifte och heller inget medgivande från överförmyndaren för att avsluta dödsboet. Om det inte är du som har hand om dödsboet, är det viktigt att du talar om för den som har hand om det vilka regler som gäller.

Om den enskilde är ensam dödsbodelägare blir det din uppgift att ordna så att bouppteckning upprättas och lämnas in. Det faller då också på dig att beställa begravning och ta hand om dödsboet. I dessa fall upprättas inget arvskifte.

Om det finns fler dödsbodelägare borde det vanliga vara att någon annan av dessa ser till det nyss nämnda. Din uppgift blir då mera att hålla ett öga på förfarandet och se till att den enskilde inte på något sätt förfördelas. Du ska till exempel närvara vid den så kallade bouppteckningsförrättningen, om sådan hålles. Du ska också försöka se till att bouppteckning och skifte sker så snart det är möjligt.

Om du som ställföreträdare är jävig

Om du som god man eller förvaltare är delägare i samma dödsbo som din huvudman kan du inte företräda huvudmannen eftersom det uppstår en jävsituation. Vi måste i sådana fall tillsätta en tillfällig god man enligt föräldrabalken 11 kap. 2 § som företräder huvudmannen i dödsboet och kommande arvskifte.

Om du är delägare i samma dödsbo som ditt eget barn uppstår en jävsituation på samma sätt som sägs ovan. Även i dessa fall måste vi utse en tillfällig god man. Observera att det räcker att den ena föräldern är delägare i samma dödsbo för att båda ska anses vara jäviga, förutsatt att båda är vårdnadshavare. Det beror på att förmynderskapet utövas gemensamt vid gemensam vårdnad. Kontakta oss på överförmyndarnämnden ett i tidigt skede om du misstänker att det kan behövas en tillfällig god man för ditt barn. Den gode mannen bör vara med vid bouppteckningsförrättningen.

Bouppteckning

Du som ställföreträdare ska bli kallad till bouppteckningsförrättningen. Den ska hållas senast tre månader efter dödsfallet. Bouppteckningen ska därefter skickas till Skatteverket för registrering. I bouppteckningen ska det framgå att en god man/förvaltare är förordnad eller att barnet företräts av förmyndare.

Arvskifte och ansökan om samtycke till att fördela egendomen

Ett arvskifte är ett avtal som visar vad arvingarna och eventuella testamentstagare ska få av arvet. Om det bara finns en dödsbodelägare görs inget arvskifte. Arvskifte ska göras så snart som möjligt. Om inget arvskifte gjorts inom sex månader från bouppteckningsförrättningen måste du redogöra för oss om orsaken till det.

Enligt föräldrabalken 15 kap. 5 § ska du inhämta överförmyndarnämndens samtycke till fördelningen så snart ett arvskifte upprättats och samtliga delägare och ställföreträdare skrivit under handlingarna och därmed godkänt arvskiftet. Ingen utbetalning får ske innan samtycke lämnats. Varken representant från bank eller begravningsbyrå kan ansöka om överförmyndarnämndens samtycke. Det ska alltid du som är ställföreträdare göra.

Arvskifte

Ett arvskifte är ett avtal mellan dödsbodelägarna som visar hur arvet efter den avlidne ska fördelas. Arvskiftet kan också reglera till exempel kommande skatt, tillkommande kostnader, utlägg, vem som ska deklarerat, när slutredovisning sker och vem som utses till aktförvarare.

Arvskifte måste upprättas om en dödsbodelägare företräds av god man, förvaltare eller förmyndare, om det finns mer än en dödsbodelägare. För att överförmyndaren ska kunna handlägga ärendet bör arvskifte minst innehålla följande:

- Skiftesdag – det vill säga den dag då värdet på tillgångarna och skulderna uppges i arvskiftet.
- Uppgifter om dödsbodelägare.
- Klausul om att överförmyndarens samtycke krävs.
- Boets behållning vid skiftesdagen.
- Avsättning för skulder och avgående poster, exempelvis utlägg som gjorts.
- Fördelning av egendomen i kronor.
- Uppgift om vem som utses till aktförvarare.
- Uppgift om vilket konto huvudmannens arvslott ska utbetalas till.
- Ställföreträdarens underskrift vid huvudmannens namn i arvskiftet.

Ansökan

Innan du skickar in din ansökan till oss bör du kontrollera följande:

- Att handlingarna är underskrivna av samtliga arvingar/dödsbodelägare/ställföreträdare.
- Att bouppteckningen och arvskiftet överensstämmer avseende exempelvis dödsbodelägare, testamente, värden och andra sakupplysningar.
- Att en redovisningsräkning finns som visar vad som hänt från dödsdagen till skiftesdagen. Kan du följa alla tillgångar respektive utgifter så du vet att det stämmer?
- Att tillgångarna tagits upp till marknadsvärde.

- Att arvslotten för den enskilde korrekt uträknad.
- Att i förekommande fall (vid testamente) den enskildes laglott beaktats.

Följande handlingar skickas sedan till oss för att vi ska kunna handlägga ärendet:

- Ansökan från dig,
- Arvskifte i original *eller* en vidimerad kopia,
- Kopia av den inregistrerade bouppteckningen inklusive eventuellt testamente,
- Kopia på redovisningsräkning för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen till och med skiftesdagen.

Arvet ska utbetalas till spärrat konto

God man/förvaltare

När arvet betalas ut ska det göras till ett konto med överförmyndarspärr. Om huvudmannen inte har ett sådant konto sedan tidigare måste du se till att öppna ett. Redovisning av arvet görs i samband med att du lämnar årsräkning. Om du inte är skyldig att lämna årsräkning görs separat redovisning omedelbart efter att arvet är utbetalt.

Förmyndare

Om arvet som barnet ska få överstiger ett prisbasbelopp ska det sättas in på ett konto med överförmyndarspärr. Om barnet inte redan har ett sådant konto måste du se till att öppna ett. Även om det finns en tillfällig god man är det bara du som förmyndare som får lov att öppna konto åt barnet. När pengarna väl är utbetalda är det fortsatt du som förvaltar dem åt barnet fram till 18-årsdagen, om inget annat villkor framgått av testamente.

Övriga bestämmelser

Arsavstående och överlåtande av arv

Som ställföreträdare får du som huvudregel inte avstå från arvet för den enskildes räkning enligt föräldrabalken 15 kap. 6 §. Undantaget gäller för arsavstående till förmån för efterlevande maka/make enligt ärvdabalken 3 kap. 9 §. Det krävs mycket specifika omständigheter för att överförmyndarnämnden ska lämna samtycke till en sådan åtgärd. Samtycke söks genom en ansökan där du motiverar skälen till varför åtgärden bör vidtas.

Du kan med överförmyndarnämndens samtycke överlåta andelen i boet. Överlåtelse bör i så fall ske mot ersättning motsvarande marknadsvärde. Samtycke söks genom en ansökan där du motiverar skälen till varför åtgärden bör vidtas.

Testamente och laglottsförbehåll

Om det finns ett testamente ska samtliga dödsbodelägare och ställföreträdare få ta del av det. Ställföreträdare som företräder en dödsbodelägare har aldrig rätt att godkänna ett testamente. Om det finns ett testamente ska du alltså *endast* bekräfta att du tagit del av det. Att godkänna ett testamente betyder att man avsäger sig rätten att klandra testamentet. Det går alltså efter ett godkännande inte längre att ifrågasätta testamentets giltighet.

Om testamentet innebär att laglotten för den du företräder inskränks, måste du göra förbehåll för dennes rätt till laglott. Detta ska ske senast sex månader efter det att du tog del av testamentet. Sedan vinner testamentet laga kraft.

Fast egendom eller bostadsrätt

Om dödsboet ska sälja en bostadsrätt eller en fastighet ska försäljningen villkoras med överförmyndarens samtycke.

Det finns ett eget informationsblad kring försäljning av fast egendom och bostadsrätt som tar upp vad du bör tänka på och hur det går till.

Överförmyndarnämnden kan inte ge juridisk rådgivning

Eftersom överförmyndarnämnden är en tillsynsmyndighet kan vi inte aktivt rekommendera dig som ställföreträdare att vidta några specifika åtgärder. Vi lämnar bara upplysningar kring vad du förväntas göra. Vår uppmaning är att kontakta en person med rätt kompetens, exempelvis en familjerättsjurist, för att få hjälp med bouppteckning och arvskifte, om du själv känner dig osäker.